

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“КВАЛІФІКАЦІЯ ЗЛОЧИНІВ,
ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ
ЯКИХ ЗДІЙСНЮЮТЬ СЛІДЧІ
ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ”

Харків
2013

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”

Електронна копія

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“КВАЛІФІКАЦІЯ ЗЛОЧИНІВ,
ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ
ЯКИХ ЗДІЙСНЮЮТЬ СЛІДЧІ
ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ”

(галузь знань 0304 “Право”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”,
напрямок підготовки 6.030401 “Правознавство”)

для студентів IV курсу
Інституту підготовки слідчих кадрів
для МВС України

*Затверджено вченою радою університету
(протокол № 10 від 05.06.2012 р.)*

Харків
2013

Програма навчальної дисципліни “Кваліфікація злочинів, досудове розслідування яких здійснюють слідчі органів внутрішніх справ” (галузь знань 0304 “Право”, освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”, напрям підготовки 6.030401 “Правознавство”) для студентів IV курсу Інституту підготовки слідчих кадрів для МВС України / уклад.: М. І. Панов, В. А. Ломако, В. І. Касинюк та ін. – Х.: Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2013. – 23 с.

У к л а д а ч і: М. І. Панов,
В. А. Ломако,
В. І. Касинюк,
І. О. Зінченко,
О. О. Володіна,
Г. М. Анісімов,
В. М. Киричко,
Ю. П. Дзюба,
В. В. Гальцова

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 2 від 14.02.2013 р.)*

ВСТУП

Кваліфікація злочинів є одним із найбільш важливих і відповідальних етапів застосування норм закону про кримінальну відповідальність. Правильна кваліфікація злочинів виступає необхідною умовою реалізації принципу законності у кримінальному судочинстві, досконалого та юридично вираженого кримінального провадження на етапах досудового розслідування і розгляду справ у суді, призначення особам, визнаним винними за вироком суду, справедливого і обгрунтованого покарання чи звільнення їх від кримінальної відповідальності або від покарання. Саме тому опанування студентами Інституту підготовки слідчих кадрів для МВС України Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого” навчальної дисципліни “Кваліфікація злочинів, досудове розслідування яких здійснюють слідчі органів внутрішніх справ” має важливе значення, оскільки надасть їм можливість більш досконало і поглиблено, у порівнянні з навчальною дисципліною “Кримінальне право України”, вивчити теоретичні і практичні проблеми кваліфікації злочинів. Одночасно студенти отримують більш поглиблений обсяг знань із кримінального права, яке є підґрунтям таких навчальних дисциплін кримінального циклу, як “Кримінологія”, “Кримінальний процес”, “Криміналістика” та ін., і при цьому формуються необхідні уміння і навички практичної діяльності із кваліфікації злочинів як важливої складової діяльності слідчих по застосуванню кримінального законодавства.

Програма навчальної дисципліни “Кваліфікація злочинів, досудове розслідування яких здійснюють слідчі органів внутрішніх справ” підготовлена на базі чинного (2001) Кримінального кодексу (зі змін. і доповн. за станом на 2012 р.), а також з урахуванням положень Програми навчальної дисципліни “Кримінальне право України”, затвердженої вченою радою Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого” (протокол № 6 від 21.02.2012 р.).

Програма включає в себе майже всі основні положення Загальної частини кримінального права, що належать до про-

блеми кваліфікації злочинів. Цим питанням присвячені три розділи: “Поняття, стадії, види, принципи і значення кримінально-правової кваліфікації злочинів”, “Кваліфікація злочинів за елементами і ознаками складу злочину (загальні правила кваліфікації злочинів)”, “Спеціальні правила кваліфікації злочинів”. Проблеми Особливої частини кримінального права висвітлюють розділи: “Кваліфікація злочинів проти життя та здоров’я особи”, “Кваліфікація злочинів проти статевої свободи та недоторканності особи”, “Кваліфікація злочинів проти власності”, “Кваліфікація злочинів, вчинюваних у сфері господарської діяльності”, “Кваліфікація злочинів проти безпеки руху та експлуатації автотранспорту та міського електротранспорту”, “Кваліфікація злочинів проти громадського порядку та моральності”. Названі розділи включають у себе основні питання кваліфікації злочинів, які є найбільш поширеними та найбільш часто зустрічаються у слідчій практиці і які нерідко пов’язані з певними складнощами при їх кваліфікації.

При підготовці програми і визначенні змісту навчальної дисципліни “Кваліфікація злочинів, досудове розслідування яких здійснюють слідчі органів внутрішніх справ” використовувалося чинне законодавство, судова практика застосування кримінального законодавства, роз’яснення Пленуму Верховного Суду України, що містяться у відповідних його постановках з питань кваліфікації окремих видів (груп) злочинів. Враховані також основні положення наукових робіт, присвячених проблемам кваліфікації злочинів.

Список літератури до кожного розділу розміщено на сайті бібліотеки.

Розділ 1. ПОНЯТТЯ, СТАДІЇ, ВИДИ, ПРИНЦИПИ І ЗНАЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНІВ

Загальна кримінально-правова характеристика злочинів, досудове слідство з яких провадиться слідчими органів внутрішніх справ, і проблеми правильної їх кваліфікації.

Поняття “кваліфікація злочинів”. Підстави кримінально-правової кваліфікації, поняття та види. Суспільно небезпечне діяння як фактична підстава кримінально-правової кваліфікації. Предмет доказування у кримінальній справі і коло фактичних обставин справи (фактична підстава), які підлягають встановленню, як необхідна умова правильної кваліфікації злочинів. Юридична (нормативно-правова) підстава кваліфікації злочинів. Склад злочину як юридична підстава кваліфікації. Поняття та структура складу злочину: загальна характеристика. Склад злочину і кримінально-правова норма, їх співвідношення і взаємозв'язок. Особливості нормативного закріплення ознак і елементів складів злочину в статтях КК України. Логікогносеологічні засади кримінально-правової кваліфікації злочинів. Розмежування злочинів як важлива складова процедури кваліфікації злочинів. Результати кримінально-правової кваліфікації та їх закріплення в актах кримінального провадження. Відмежування злочинів у процедурі від діянь, що не є злочинами.

Види кваліфікації злочинів: офіційна і неофіційна кваліфікації та їх види.

Стадії та етапи кваліфікації злочинів: кваліфікація на стадіях досудового розслідування і судового провадження. Етапи кваліфікації злочинів на стадіях досудового розслідування та судового провадження.

Принципи кримінально-правової кваліфікації злочинів. Поняття, види принципів кваліфікації та їх значення для правильного застосування закону про кримінальну відповідальність. Поняття і значення окремих принципів кваліфікації злочинів: законність, офіційність, об'єктивність, конкретність, повнота, вирішення спірних питань на користь особи, дії якої кваліфікуються, недопустимість подвійного інкримінування.

Значення правильної кваліфікації злочинів. Кваліфікація злочинів – обов’язкова умова додержання принципу законності в судочинстві з кримінальних справ. Кримінально-правове значення і наслідки правильної кваліфікації злочинів. Кримінально-процесуальне значення правильної кваліфікації злочинів. Значення роз’яснень Пленуму Верховного Суду України з окремих кримінальних справ щодо кваліфікації злочинів, досудове слідство з яких здійснюється слідчими органів внутрішніх справ.

Розділ 2. КВАЛІФІКАЦІЯ ЗЛОЧИНІВ ЗА ЕЛЕМЕНТАМИ І ОЗНАКАМИ СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ (ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА КВАЛІФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНІВ)

Склад злочину – законодавча модель суспільно небезпечного діяння поведінки особи, що визнається злочином. Види складів злочинів. Ознаки і елементи складів злочинів, їх зміст і види. Особливості складів злочинів при бланкетній диспозиції закону про кримінальну відповідальність. Склади злочинів з ознаками, що позначаються формально-логічними та оціночними поняттями. Специфіка кваліфікації злочинів та її аргументація з урахуванням особливостей законодавчої конструкції складів злочинів.

Кваліфікація злочинів з урахуванням об’єкта злочину. Поняття “об’єкт” та його види. *Предмет і потерпілий від злочину.* Співвідношення об’єкта і предмета злочину, їх відмінність. Ознаки предмета: загальні і спеціальні. Поняття “потерпілий від злочину”, його значення для кваліфікації.

Кваліфікація злочинів за ознаками об’єктивної сторони злочину. Поняття і ознаки об’єктивної сторони. Види ознак об’єктивної сторони складу злочину. Діяння, його ознаки та форми. Дія: поняття та види. Поняття “бездіяльність”, особливості кримінальної відповідальності за бездіяльність. Суспільно небезпечні наслідки діяння: поняття та види. Поділ складів злочинів на матеріальні і формальні залежно від суспільно небезпечних наслідків. Встановлення характеру і розміру шкоди, завданої

злочином, як обов'язкова умова правильної кваліфікації злочинів. Причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками. Обов'язковість встановлення і доказування причинного зв'язку при кваліфікації злочинів з матеріальним складом. Особливості встановлення причинного зв'язку у злочинах, передбачених статтею кримінального закону з бланкетною диспозицією. Місце, час, обстановка, спосіб, засоби вчинення злочину та їх значення для кваліфікації.

Кваліфікація злочинів за ознаками суб'єктивної сторони злочину. Поняття і ознаки суб'єктивної сторони. Вина як ознака суб'єктивної сторони: поняття та значення. Умисел як форма вини, зміст інтелектуальної, вольової ознак умисної вини. Кваліфікація злочинів при прямому і непрямому умислах, а також при заздалегідь обдуманому умислі або такому, який виник раптово; при визначеному, невизначеному та альтернативному видах умислу. Кваліфікація злочинів, що вчинюються з необережною формою вини: при злочинній самовпевненості і злочинній недбалості. Відмежування в процесі кваліфікації злочинної самовпевненості від непрямого умислу, злочинної недбалості від казусу. Мотив і мета як ознаки суб'єктивної сторони злочину. Значення встановлення мотиву і мети для правильної кваліфікації злочинів. Помилка і її значення для кваліфікації злочинів за ознаками суб'єктивної сторони. Юридична помилка та її види. Фактична помилка та її види.

Кваліфікація злочинів за ознаками суб'єкта злочину. Поняття і ознаки суб'єкта злочину. Поняття “загальний” і “спеціальний” суб'єкти злочину. Види спеціальних суб'єктів, їх значення для кримінальної відповідальності і кваліфікації злочинів.

Кваліфікація злочинів при наявності кваліфікуючих ознак складів злочинів.

Особливості кваліфікації злочинів при бланкетних диспозиціях закону про кримінальну відповідальність та при наявності ознак, що позначаються оціночними поняттями.

Розділ 3. СПЕЦІАЛЬНІ ПРАВИЛА КВАЛІФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНІВ

Кримінально-правова кваліфікація з урахуванням стадії вчинення злочину. Поняття “стадії вчинення злочину”. Кваліфікація закінченого злочину. Момент закінчення злочинів із матеріальним, формальним та усіченим складом злочину.

Кваліфікація незакінченого злочину. Поняття “незакінчений злочин”, його ознаки, види, підстава кримінальної відповідальності. Кваліфікація готування до злочину, поняття та види відмежування від виявлення наміру. Кваліфікація замаху на злочин: поняття, види, відмежування від готування до злочину.

Добровільна відмова при незакінченому злочині: поняття, ознаки, правові наслідки відмови від доведення злочину до кінця. Відмінність добровільної відмови від дійового каяття.

Кваліфікація злочинів, вчинених у співучасті. Загальні положення кваліфікації злочинів, вчинених у співучасті, підстава кримінальної відповідальності за співучасть у злочині. Кваліфікація співучасті у злочині залежно від ролі співучасника – виконавець (співвиконавець), організатор, підбурювач, пособник. Кваліфікація співучасті у злочині залежно від форми співучасті: проста і складна, без попередньої змови, за попередньою змовою, організованою групою або злочинною організацією. Кваліфікація співучасті у злочинах зі спеціальним суб’єктом, при ексцесі виконавця, провокації злочину, при невіданому підбурюванні або пособництві, при добровільній відмові співучасників. Кваліфікація причетності до злочину.

Кваліфікація множинності злочинів. Поняття і види множинності. Одиничний злочин як елемент множинності, види та значення одиничних злочинів. Кваліфікація повторності злочинів, поняття, ознаки та види повторності. Відмінність повторності злочинів від продовжуваного злочину. Кваліфікація сукупності злочинів: поняття, види, значення сукупності злочинів. Кваліфікація рецидиву злочинів: поняття, ознаки, види та значення рецидиву злочинів.

Кваліфікація злочинів при конкуренції кримінально-правових норм. Поняття, ознаки, види конкуренції кримінально-

правових норм. Конкуренція норм, що співвідносяться як “загальна” і “спеціальна” норми, як “частка” і “ціле”. Відмежування конкуренції норм від ідеальної та реальної сукупності злочинів. Подолання темпоральної конкуренції при вирішенні питання щодо зворотної дії закону про кримінальну відповідальність у часі.

Помилки кваліфікації. Поняття, види та причини помилок. Негативне значення помилок кваліфікації злочинів.

Розділ 4. КВАЛІФІКАЦІЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я ОСОБИ

Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти життя та здоров'я. Злочини проти життя і проблеми їх кваліфікації.

Поняття “вбивство”, його об’єктивні та суб’єктивні ознаки. Види вбивств. Просте умисне вбивство (ч.1 ст. 115 КК України), проблеми його кваліфікації. Кваліфікація умисних вбивств за обтяжуючих обставин (ч.2 ст. 115 КК України). Особливості кваліфікації умисних вбивств за пом’якшуючих обставин (ст. 116-118 КК України). Розмежування умисних вбивств та їх кваліфікація у випадку конкуренції обтяжуючих і пом’якшуючих обставин. Кваліфікація вбивства через необережність (ст. 119 КК України). Відмінність вбивства через необережність від інших злочинів, наслідком котрих є смерть потерпілого. Кваліфікація вбивства при помилці в особі потерпілого та при відхиленні дії (удару). Відмежування злочинів проти життя від суміжних злочинів, передбачених іншими розділами Особливої частини КК України.

Поняття, загальна характеристика та види злочинів проти здоров'я. Поняття “тілесне ушкодження”, його ознаки та види.

Умисне тяжке тілесне ушкодження. Поняття та ознаки тяжкого тілесного ушкодження, його види. Критерії визнання тілесного ушкодження тяжким: медичний, соціальний, економічний, естетичний. Кваліфікуючі ознаки тяжкого тілесного

ушкодження. Відмежування тяжкого тілесного ушкодження, внаслідок якого сталася смерть потерпілого, від умисного та необережного вбивства.

Умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження. Поняття “середня тяжкість” тілесного ушкодження. Критерії визнання тілесного ушкодження таким, що є середньої тяжкості. Відмежування від тяжкого тілесного ушкодження.

Умисне тяжке тілесне ушкодження, заподіяне у стані сильного душевного хвилювання. Поняття “сильне душевне хвилювання” (фізіологічний афект), обставини та момент його виникнення.

Умисне заподіяння тяжких тілесних ушкоджень у разі перевищення меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця. Характер і обставини суспільно небезпечної поведінки потерпілого як умова вчинення злочину. Характеристика цього злочину. Відмежування від правомірної поведінки, що відповідає умовам правомірності необхідної оборони, та від умисного тяжкого тілесного ушкодження, заподіяного у стані сильного душевного хвилювання.

Умисне легке тілесне ушкодження. Поняття “легке тілесне ушкодження” та його види. Критерії визнання тілесного ушкодження легким. Склад злочину. Відмежування від середньої тяжкості тілесного ушкодження.

Побої та мордування. Поняття “побої і мордування”. Склад злочину. Відмежування від тілесних ушкоджень.

Катування. Поняття “катування”. Склад злочину. Відмежування катування від побоїв і мордувань.

Співвідношення понять “тілесні ушкодження”, “побої, мордування” та “катування” із поняттям “фізичне насильство”.

Розділ 5. ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА НЕДОТОРКАНОСТІ ОСОБИ

Загальні питання кваліфікації злочинів проти статевої свободи та недоторканості. Встановлення об'єктивних та суб'єктивних ознак складів злочинів проти статевої свободи та недоторканості – необхідна умова правильної кваліфікації.

Згвалтування. Поняття “згвалтування”. Склад злочину. *Об'єктивні ознаки згвалтування.* Фізичне насильство як ознака згвалтування. Кваліфікація в разі заподіяння фізичної шкоди близьким особам потерпілого від згвалтування, а також у разі заподіяння шкоди стороннім особам.

Погроза застосування фізичного насильства як ознака злочину. Адресат погрози, темпоральна характеристика. Кваліфікація в разі адресування погрози близьким потерпілої особи та у разі спрямування погрози стороннім особам.

Визначення поняття “безпорадний стан потерпілої особи”. Кваліфікація дій, вчинених щодо особи, яка внаслідок розумового відставання або малолітнього віку не могла розуміти характеру та значення здійснюваних із нею дій.

Суб'єктивні ознаки складу згвалтування.

Кваліфікація згвалтування як вчиненого повторно, відмінність від кваліфікації групового згвалтування. Кваліфікація спільних дій із особами, що не можуть бути суб'єктом згвалтування. Кваліфікація згвалтування неповнолітньої та малолітньої потерпілої особи.

Особливо тяжкі наслідки як кваліфікуюча ознака, передбачена ч.4 ст. 152 КК України. Встановлення сукупності злочинів у випадку вчинення вбивства. Розмежування згвалтування і суміжних злочинів.

Насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом. Склад злочину. Визначення об'єктивних ознак складу злочину. Зміст і обсяг фізичного насильства. Кваліфікація в разі заподіяння фізичної шкоди близьким потерпілої особи, а також у разі заподіяння шкоди стороннім особам.

Погроза застосування фізичного насильства як спосіб

вчинення злочину. Адресат такої погрози. Темпоральна характеристика погрози. Кваліфікація дій у разі спрямування погрози близьким особам із метою примусити потерпілу особу до виконання вимог винного та у разі спрямування погрози стороннім особам з тією ж метою.

Безпорадний стан потерпілої особи. Кваліфікація дій винного, вчинених щодо особи, яка внаслідок розумового відставання або малолітнього віку не могла розуміти характеру та значення вчинюваних щодо неї дій.

Суб'єктивні ознаки складу насильницького задоволення статевої пристрасті неприродним способом.

Кваліфікація злочину як вчиненого повторно. Відмінність його від продовжуваного злочину.

Кваліфікація групового насильницького задоволення статевої пристрасті неприродним способом.

Особливо тяжкі наслідки як кваліфікуюча ознака. Встановлення сукупності злочинів у випадку вчинення вбивства.

Кваліфікація насильницького задоволення статевої пристрасті неприродним способом, вчиненого щодо неповнолітньої та малолітньої потерпілої особи. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки.

Розмежування насильницького задоволення статевої пристрасті неприродним способом від суміжних злочинів.

Примушування до вступу у статевий зв'язок. Склад злочину. Визначення *об'єктивних ознак складу злочину*. Зміст поняття “примушування”. З'ясування ознак матеріальної або службової залежності жінки чи чоловіка. Кваліфікація дій винного у випадку застосування фізичного або психічного насильства. Встановлення сукупності злочинів.

Встановлення *суб'єктивних ознак* складу примушування до вступу у статевий зв'язок.

Кваліфікуючі ознаки примушування до вступу у статевий зв'язок. Розмежування з суміжними злочинами, передбаченими Особливою частиною КК України.

Статеві зносини з особою, що не досягла статевої зрілості. Склад злочину. Визначення *об'єктивних ознак складу злочину*. Вирішення питання про встановлення ознак потерпілої

особи як такої, що не досягла статевої зрілості. Кваліфікація за умови встановлення обставин, що свідчать про нездатність потерпілої особи внаслідок розумового відставання або малолітнього віку розуміти характер та значення здійснюваних із нею дій.

Встановлення *суб'єктивних ознак* складу злочину.

Кваліфікуючі ознаки статевого зносин з особою, що не досягла статевої зрілості. Розмежування з суміжними злочинами, передбаченими Особливою частиною КК України, подолання конкуренції кримінально-правових норм.

Розбещення неповнолітніх. Склад злочину. Визначення *об'єктивних ознак* складу злочину. Значення для кваліфікації належного встановлення ознак потерпілої особи. Кваліфікація дій, вчинених щодо особи, яка внаслідок розумового відставання або малолітнього віку не могла розуміти характеру та значення вчинюваних із нею дій. Встановлення *суб'єктивних ознак* складу злочину.

Розмежування з суміжними злочинами.

Р о з д і л 6. КВАЛІФІКАЦІЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ

Поняття та загальна характеристика злочинів проти власності. Родовий об'єкт злочинів Розділу VI Особливої частини КК України. Безпосередні об'єкти: основні та додаткові. Поняття, ознаки та значення для кваліфікації предмета злочинів проти власності. Види предметів: майно, право на майно, дії майнового характеру, предмети, прирівняні до майна. Об'єктивна сторона. Суб'єктивна сторона та суб'єкт злочинів. Класифікація злочинів. Відмежування злочинів проти власності від суміжних злочинів. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки. Повторність. Вчинення злочину за попередньою змовою групою осіб чи організованою групою.

Корисливі злочини проти власності, пов'язані з протиправним, безоплатним обертанням чужого майна на свою або інших осіб користь.

Поняття та загальна характеристика злочинів даної гру-

пи. Безпосередній об'єкт і предмет цих злочинів. Об'єктивна сторона. Ознака протиправності обертання чужого майна. Вилучення майна. Безоплатність як ознака обертання чужого майна на свою або інших осіб користь. Розмір шкоди: поняття, види та значення для кваліфікації злочинів проти власності. Особливості конструкції складів злочинів даної групи. Момент закінчення злочинів. Суб'єктивна сторона злочинів проти власності, пов'язаних з обертанням чужого майна. Вина. Корисливі мотив і мета цих злочинів. Суб'єкт злочинів.

Крадіжка. Поняття та ознаки складу цього злочину. Особливості кваліфікації крадіжки з кваліфікуючими ознаками. Повторність злочинів при крадіжці. Відмінність повторності від одиничного продовжуваного злочину. Особливості кваліфікації крадіжок.

Грабіж. Поняття та ознаки складу цього злочину. Відмінність грабежу від крадіжки та шахрайства. Тлумачення способу вчинення злочину.

Розбій. Поняття та ознаки складу цього злочину. Кваліфікація розбою з кваліфікуючими ознаками. Відмежування розбою від насильницького грабежу. Сукупність розбою з іншими злочинами.

Вимагання. Поняття та ознаки складу вимагання. Предмет злочину при вимаганні, його особливості та значення. Відмежування вимагання від насильницького грабежу, розбою та інших суміжних злочинів.

Шахрайство. Поняття та ознаки складу злочину. Особливості предмета злочину при шахрайстві. Відмежування шахрайства від суміжних злочинів.

Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем. Поняття та ознаки складу злочину. Особливості законодавчої конструкції складу злочину. Спеціальні ознаки суб'єкта злочину. Відмежування від крадіжки та шахрайства.

Корисливі злочини проти власності, не пов'язані з обертанням чужого майна на свою або інших осіб користь.

Заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою. Поняття та ознаки складу злочину, відмінність від шахрайства.

Привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у неї. Поняття та ознаки складу злочину. Відмінність від крадіжки.

Придбання, отримання, зберігання чи збут майна, одержаного злочинним шляхом. Відмінність від суміжних злочинів проти власності.

Некорисливі злочини проти власності.

Умисне знищення або пошкодження майна. Поняття, ознаки складу злочину, відмежування від суміжних злочинів.

Погроза знищення майна. Необережне знищення або пошкодження майна. Умисне пошкодження об'єктів електроенергетики. Порушення обов'язків щодо охорони майна (особливості кваліфікації).

Розділ 7. КВАЛІФІКАЦІЯ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Загальні положення щодо кваліфікації злочинів у сфері господарської діяльності.

Кваліфікація злочинів у сфері кредитно-фінансової, банківської та бюджетної систем України

Виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою використання при продажі товарів, збуту або збуту підrobлених грошей, державних цінних паперів, білетів державної лотереї, марок акцизного збору чи голографічних захисних елементів. Предмет злочину та його види. Особливості конструкції об'єктивної сторони злочину та змісту окремих дій. Мета злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від суміжних злочинів.

Незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, електронними грошима, обладнанням для їх виготовлення. Предмет злочину та його види. Особливості конструкції об'єктивної сторони злочину, протиправності та змісту окремих дій. Мета злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від суміжних злочинів.

Кваліфікація злочинів у сфері підприємництва, конкурентних відносин та іншої діяльності суб'єктів господарювання

Незаконний обіг дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання та сировини для їх виробництва. Предмет злочину та його види. Особливості протиправності та змісту окремих дій. Суб'єкт злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від суміжних злочинів та адміністративних правопорушень.

Зайняття гральним бізнесом. Поняття “гральний бізнес” та “азартна гра”. Ознаки об'єктивної сторони злочину. Суб'єкт злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від шахрайства.

Фіктивне підприємництво. Особливості конструкції об'єктивної сторони злочину та змісту окремих дій. Відмежування фіктивного підприємництва від господарсько-правового визначення фіктивної діяльності суб'єкта господарювання. Мета злочину та її види. Співучасть у злочині. Кваліфікуючі ознаки. Кваліфікація цього злочину за сукупністю з іншими злочинами.

Протидія законній господарській діяльності. Об'єкт злочину та його значення для кваліфікації. Особливості конструкції об'єктивної сторони злочину та змісту окремих дій. Мета злочину та її види. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від суміжних злочинів. Кваліфікація за сукупністю з іншими злочинами.

Кваліфікація злочинів у сфері використання фінансових ресурсів та обігу цінних паперів

Шахрайство з фінансовими ресурсами. Предмет злочину. Особливості конструкції об'єктивної сторони злочину. Мета злочину та її види. Суб'єкт злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від злочинів проти власності. Співвідношення цього злочину з ухиленням від сплати податків та зборів (обов'язкових платежів).

Порушення порядку ведення реєстру власників іменних цінних паперів. Предмет злочину та його види. Особливості конструкції об'єктивної сторони злочину, змісту окремих діянь та їх наслідків, суб'єктивної сторони злочину. Суб'єкт злочину.

Відмежування цього злочину від суміжних злочинів та адміністративних правопорушень.

Незаконне використання інсайдерської інформації. Поняття “інсайдерська інформація”. Особливості конструкції об’єктивної сторони злочинів, змісту окремих діянь та їх наслідків. Суб’єктивні ознаки злочинів. Кваліфікуючі ознаки. Співвідношення з іншими злочинами.

Кваліфікація злочинів у сфері обслуговування споживачів і захисту їх прав

Умисне введення в обіг на ринку України (випуск на ринок України) небезпечної продукції. Поняття “небезпечна продукція”. Об’єктивні та суб’єктивні ознаки злочину. Момент закінчення злочину. Співвідношення з іншими злочинами та кваліфікація за сукупністю з ними.

Кваліфікація злочинів у сфері приватизації державного та комунального майна

Незаконна приватизація державного, комунального майна. Поняття “приватизація”. Об’єктивні та суб’єктивні ознаки злочину. Момент закінчення злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування від корисливих злочинів проти власності.

Розділ 8. КВАЛІФІКАЦІЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ БЕЗПЕКИ РУХУ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ АВТОТРАНСПОРТУ І МІСЬКОГО ЕЛЕКТРОТРАНСПОРТУ

Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту: поняття, система та види.

Злочини, які посягають на безпеку руху та експлуатацію автотранспорту і міського електротранспорту.

Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами. Поняття та види транспортного засобу. Склад злочину. Об’єктивні та суб’єктивні ознаки складу злочину. Види порушень і їх наслідки. Момент закінчення злочину. Відмежування злочину від суміжних.

Випуск в експлуатацію технічно несправних транс-

портних засобів або інше порушення їх експлуатації. Поняття та види транспортного засобу. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки складу злочину. Види діянь і їх наслідки. Момент закінчення злочину. Відмежування від інших злочинів.

Порушення правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення дорожнього руху. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки складу злочину. Види порушень і їх наслідки. Момент закінчення злочину. Відмежування від суміжних злочинів.

Незаконне заволодіння транспортним засобом. Поняття “транспортний засіб”. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки складу злочину. Момент закінчення злочину. Кваліфікуючі ознаки. Умови звільнення від кримінальної відповідальності за цей злочин. Відмежування від злочинів проти власності.

Знищення, підробка або заміна номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки складу злочину. Момент закінчення злочину.

Р о з д і л 9. КВАЛІФІКАЦІЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ТА МОРАЛЬНОСТІ

Поняття, загальна характеристика злочинів проти громадського порядку та моральності, їх система та види. Поняття “громадський порядок” та “суспільна моральність”.

I. Кваліфікація злочинів проти громадського порядку

Групове порушення громадського порядку. Поняття цього складу злочину. Види дій, які визначають його об'єктивну сторону. Поняття “грубе порушення громадського порядку” та “суттєве порушення роботи транспорту, підприємств, установ”. Момент закінчення цього злочину. Характеристика його суб'єктивних ознак.

Масові заворушення. Поняття “масові заворушення”. Види дій та інших об'єктивних ознак, які утворюють об'єктивну сторону цього складу злочину. Момент закінчення цього злочину. Особливості суб'єктивних ознак злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від групового порушення громадського порядку та від хуліганства.

Заклики до вчинення дій, що загрожують громадському порядку. Поняття “публічні заклики до вчинення дій, що загрожують громадському порядку”. Види і зміст дій, які утворюють об’єктивну сторону цього злочину. Момент його закінчення. Характеристика його суб’єктивних ознак.

Хуліганство. Поняття “хуліганство”. Об’єктивні ознаки, які характеризують об’єктивну сторону хуліганства. Поняття “особлива зухвалість” та “винятковий цинізм”. Суб’єктивні ознаки хуліганства, мотиви його вчинення. Момент закінчення злочину. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки. Відмежування хуліганства від групового порушення громадського порядку, масових заворушень та злочинів проти особи. Кваліфікація хуліганства за сукупністю злочинів.

Критерії розмежування злочинів проти громадського порядку від суміжних злочинів.

II. Загальна характеристика і кваліфікація злочинів проти моральності

Кваліфікація наруги над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого. Предмет злочину і його види. Дії, що утворюють об’єктивну сторону злочину, характеристика її форм. Особливості встановлення моменту закінчення злочину. Суб’єктивні ознаки злочину. Особливості кваліфікуючих ознак злочину.

Кваліфікація незаконного проведення пошукових робіт на об’єкті археологічної спадщини, знищення, руйнування або пошкодження об’єктів культурної спадщини. Види предмета злочину і їх поняття. Особливості об’єктивної сторони злочину: 1) характеристика ознак об’єктивної сторони злочину, передбаченого ч. 1 ст. 298 КК України, і 2) характеристика ознак об’єктивної сторони злочину, передбаченого ч. 2 ст. 298 КК України. Момент закінчення злочину. Суб’єктивні ознаки злочину. Особливості кваліфікуючих ознак злочину.

Кваліфікація знищення, пошкодження або приховування документів чи унікальних документів Національного архівного фонду. Предмет злочину і його види. Об’єктивні ознаки злочи-

ну. Момент закінчення злочину. Суб'єктивні ознаки злочину. Особливості кваліфікуючих ознак злочину.

Кваліфікація жорстокого поводження з тваринами. Предмет злочину. Характеристика ознак, що утворюють об'єктивну сторону злочину. Момент закінчення злочину. Суб'єктивні ознаки злочину. Кваліфікуючі ознаки злочину.

Кваліфікація ввезення, виготовлення або розповсюдження творів, що пропагують культ насильства і жорстокості, расову, національну чи релігійну нетерпимість та дискримінацію. Характеристика предмета злочину. Ознаки, що характеризують об'єктивну сторону злочину. Момент закінчення злочину. Суб'єктивні ознаки злочину. Особливості кваліфікуючих ознак злочину.

Кваліфікація ввезення, виготовлення, збуту і розповсюдження порнографічних предметів. Особливості предмета злочину. Об'єктивні ознаки злочину. Момент закінчення злочину. Характеристика суб'єктивних ознак злочину. Особливості його кваліфікуючих ознак.

Кваліфікація створення або утримання місць розпусти і звідництва. Характеристика місця вчинення злочину. Діяння, що утворюють об'єктивну сторону злочину. Момент закінчення злочину. Суб'єктивні ознаки злочину. Особливості кваліфікуючих ознак злочину.

Кваліфікація сутенерства або втягнення особи в заняття проституцією. Діяння, які утворюють об'єктивну сторону злочину. Момент закінчення злочину. Суб'єктивні ознаки злочину. Особливості його кваліфікуючих ознак.

Кваліфікація втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність. Поняття “потерпіла особа”. Дії, що утворюють об'єктивну сторону злочину: поняття “втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність, пияцтво, заняття жебрацтвом або азартними іграми”. Способи втягнення. Особливості встановлення моменту закінчення злочину. Особливості ознак суб'єктивної сторони і суб'єкта злочину. Кваліфікуючі ознаки злочину.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ДО ВСІХ РОЗДІЛІВ

Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – 9-те вид., переробл. та доповн. – К.: Юрид. думка, 2012. – 1316 с.

Кримінальний кодекс України: науково-практичний коментар / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, С. Б. Гавриш, С. В. Гізімчук та ін.; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – 4-е вид., перероб. та доповн. – Х.: Одіссей, 2008. – 1208 с.

Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / за ред. П. П. Андрушка, В. Г. Гончаренка, С. В. Фесенка. – К.: Дакор, 2008. – 1428 с.

Кримінальне право України: Загальна частина: [підруч.] / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін.; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – 4-е вид., переробл. і доповн. – Х.: Право, 2010. – 456 с.

Кримінальне право України: Особлива частина: [підруч.] / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.; за ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. – 4-е вид., переробл. і доповн. – Х.: Право, 2010. – 608 с.

Кримінальне право України. Особлива частина: [підруч.] / Ю. В. Александров, О. О. Дудоров, В. А. Клименко та ін.; за ред. М. І. Мельника, В. А. Клименка. – 5-е вид., переробл. та доповн. – К.: Атіка, 2009. – 744 с.

Кримінальне право України: Практикум: [навч. посіб.] / П. П. Андрушко, С. Д. Шапченко, С. С. Яценко, П. С. Берзін та ін.; за ред. С. С. Яценка. – 3-є вид., переробл. і доповн. – К.: Алерта; КНТ; Центр учб. л-ри, 2010. – 640 с.

Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації: навч. посіб. / В. О. Навроцький. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 512 с.

Кваліфікація злочинів, підслідних органам внутрішніх справ: навч. посіб. / за ред. В. В. Коваленка; за наук. ред. О. М. Джужи та А. В. Савченка. – К.: Атіка, 2011. – 648 с.

Кваліфікація злочинів: навч. посіб. / за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. – К.: Істина, 2010. – 430 с.

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ 1. Поняття, стадії, види, принципи і значення кримінально-правової кваліфікації злочинів.....	4
Розділ 2. Кваліфікація злочинів за елементами і ознаками складу злочину (загальні правила кваліфікації злочинів).....	6
Розділ 3. Спеціальні правила кваліфікації злочинів.....	8
Розділ 4. Кваліфікація злочинів проти життя та здоров'я особи.....	9
Розділ 5. Проблеми кваліфікації злочинів проти статевої свободи та недоторканності особи.....	11
Розділ 6. Кваліфікація злочинів проти власності.....	13
Розділ 7. Кваліфікація злочинів у сфері господарської діяльності.....	15
Розділ 8. Кваліфікація злочинів проти безпеки руху та експлуатації автотранспорту і міського електротранспорту.....	17
Розділ 9. Кваліфікація злочинів проти громадського порядку та моральності.....	18
Список літератури до всіх розділів.....	21

Навчальне видання
Електронна копія
ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
**“КВАЛІФІКАЦІЯ ЗЛОЧИНІВ,
ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ
ЯКИХ ЗДІЙСНЮЮТЬ СЛІДЧІ
ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ”**

(галузь знань 0304 “Право”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”,
напрямок підготовки 6.030401 “Правознавство”)

для студентів IV курсу
Інституту підготовки слідчих кадрів
для МВС України

У к л а д а ч і: ПАНОВ Микола Іванович,
ЛОМАКО Володимир Андрійович,
КАСИНЮК Василь Іванович,
ЗІНЧЕНКО Ірина Олександрівна,
ВОЛОДІНА Оксана Олександрівна,
АНІСІМОВ Герман Миколайович,
КИРИЧКО Василь Миколайович,
ДЗЮБА Юрій Павлович,
ГАЛЬЦОВА Вікторія Володимирівна

Відповідальний за випуск *М. І. Панов*

Редактор *Л. В. Русанова*

Комп’ютерна верстка *А. В. Старжинської*

План 2013

Підп. до друку 22.02.2013. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.
Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 1,5. Облік.-вид. арк. 0,9. Вид. № 282.
Тираж 75 прим. Зам. № 4583. Ціна договірна.

Редакційно-видавничий відділ
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.

Друкарня
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.